

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК
Міністерства фінансів України до законопроекту
згідно зі статтею 27 Бюджетного кодексу України

1. Назва законопроекту

Проект Закону України «Про внесення змін до статті 16 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо скасування обмежувальних строків на виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві» (реєстраційний № 7679 від 17.08.2022), внесений народними депутатами України Геращенко І. В. та іншими.

2. Завдання законопроекту

Проект Закону розроблено з метою законодавчого врегулювання питання щодо призначення та виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві без установаження обмежувальних строків для реалізації права на таку грошову допомогу.

Зокрема, законопроектом передбачено внести зміни в пункти 1, 2, 5 – 9 частини другої статті 16 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» та вилучити з них обмежувальні строки для призначення одноразової грошової допомоги у разі:

1) загибелі (смерті) військовослужбовця під час виконання ним обов'язків військової служби або внаслідок захворювання, пов'язаного з виконанням ним обов'язків військової служби, або смерті особи, звільненої з військової служби, якщо смерть настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, пов'язаних з виконанням обов'язків військової служби (*діюча норма передбачає виплату одноразової грошової допомоги у разі, якщо смерть настала протягом року після звільнення особи з військової служби*);

2) смерті військовослужбовця, що настала в період проходження ним військової служби або внаслідок захворювання чи нещасного випадку, що мали місце в період проходження ним військової служби, або смерті особи, звільненої з військової служби, якщо смерть настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, нещасного випадку, пов'язаних з проходженням військової служби (*діюча норма передбачає виплату одноразової грошової допомоги у разі, якщо смерть настала протягом року після звільнення особи з військової служби*);

3) встановлення військовослужбовцю (крім військовослужбовців строкової служби) інвалідності, що настала в період проходження ним військової служби

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат [58E2D9E7F900307B04000000A2FE2E00D1248B00](#)

Підписувач [Улюїн Денис Валерійович](#)

Дійсний з [10.11.2020 12:52:22](#) по [10.11.2022 12:52:22](#)

Міністерство фінансів України

10010-19-3/19641 від 03.09.2022

або внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням ним військової служби, або встановлення особі, звільненій з військової служби, інвалідності, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження зазначеної служби (*діюча норма передбачає виплату одноразової грошової допомоги у разі, якщо інвалідність встановлена не пізніше ніж через три місяці після звільнення особи з військової служби чи після закінчення тримісячного строку*);

4) встановлення військовослужбовцю строкової військової служби, військовозобов'язаному або резервісту, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного військовослужбовцю строкової військової служби, військовозобов'язаному або резервісту при виконанні обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, або після звільнення із служби, закінчення зборів, проходження служби у військовому резерві, але внаслідок захворювання або нещасного випадку, що мали місце в період проходження строкової військової служби, цих зборів, служби у військовому резерві (*діюча норма передбачає виплату одноразової грошової допомоги у разі, якщо інвалідність встановлена не пізніше ніж через три місяці після звільнення особи із строкової військової служби, закінчення зборів чи проходження служби у військовому резерві*);

5) отримання військовослужбовцем поранення (контузії, травми або каліцтва), захворювання під час виконання ним обов'язків військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності, а також особою, звільненою з військової служби, яка частково втратила працездатність внаслідок зазначених причин (*діюча норма передбачає виплату одноразової грошової допомоги у разі, якщо часткову втрату працездатності встановлена не пізніше ніж через три місяці після звільнення особи з військової служби*);

6) отримання військовослужбовцем строкової військової служби поранення (контузії, травми або каліцтва), захворювання у період проходження ним строкової військової служби, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності, а також особою, звільненою із строкової військової служби, яка частково втратила працездатність внаслідок зазначених причин, пов'язаних з проходженням військової служби, після звільнення її з військової служби (*діюча норма передбачає виплату одноразової грошової допомоги у разі, якщо часткову втрату працездатності встановлена не пізніше ніж через три місяці після звільнення особи із строкової військової служби*);

7) отримання військовозобов'язаним, якого призвано на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, або резервістом поранення (контузії, травми або каліцтва), захворювання під час виконання обов'язків військової служби або служби у військовому резерві, що призвело до часткової втрати працездатності без встановлення йому інвалідності в період проходження зборів чи служби у військовому резерві або після закінчення таких зборів чи виконання резервістом

обов'язків служби у військовому резерві (*діюча норма передбачає виплату одноразової грошової допомоги у разі, якщо часткову втрату працездатності встановлена не пізніше ніж через три місяці після закінчення зборів чи виконання резервістом обов'язків служби у військовому резерві*).

Згідно з Прикінцевими положеннями законопроекту цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Разом з тим законопроект не підтримується як такий, що потребуватиме значних додаткових видатків із державного бюджету та може призвести до розбалансування бюджетної системи, а також з урахуванням наступного.

1. У пояснювальній записці ініціаторами законопроекту зазначено, що реалізація положень проекту Закону не потребуватиме додаткового фінансування з Державного бюджету України.

Водночас реалізація цього Закону потребуватиме значних додаткових видатків з державного бюджету для Міністерства оборони України та інших силових структур на 2022 рік та наступні роки на виплату одноразової грошової допомоги у разі смерті, встановлення інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності особам, звільненим з військової служби у минулі роки, військовозобов'язаним та резервістам, які призивалися на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві у минулі роки, яка буде призначатися у зв'язку із скасуванням обмежувальних строків для реалізації права на таку грошову допомогу.

У Державному бюджеті України на 2022 рік видатків на реалізацію законопроекту не передбачено.

Разом з тим згідно з частиною першою статті 27 Кодексу і частиною третьою статті 91 Регламенту Верховної Ради України (Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI) у разі внесення законопроекту, прийняття якого призведе до зміни витрат бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки), а також пропозиції змін до законодавчих актів щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету, що розробником не зроблено.

2. Обмежувальні строки для реалізації права на призначення одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, осіб звільнених з військової служби, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві встановлено з 13.10.2018 згідно із Законом України від 06.09.2018 № 2522-VIII, оскільки на виконання чисельних рішень судів щодо призначення та виплати одноразової грошової допомоги особам, звільненим з військової служби (у тому числі, які виконували військовий обов'язок у складі обмеженого контингенту радянських військ в Афганістані та інших країнах), рахунки Міністерства оборони України постійно заарештовувалися, що значно

ускладнювало можливість забезпечувати виконання Збройними Силами України завдань за призначенням.

В умовах воєнного стану в країні неприпустимо знову допустити повторення подібної ситуації.

3. Реалізація законопроекту може призвести до численних зловживань, збільшення випадків корупційних правопорушень у силових структурах, закладах охорони здоров'я (медико-соціальних експертних комісіях) та судових органах, оскільки у разі прийняття законопроекту з'явиться право на отримання одноразової грошової допомоги фактично у всіх родин померлих осіб (звільнених у запас або відставку військовослужбовців), у яких згідно із висновками військово-лікарської комісії у наказі про звільнення з військової служби була вказана підстава «за станом здоров'я», а також у раніше звільнених з військової служби осіб, як отримали контузії, травми, каліцтва або захворювання під час військової служби.

4. Згідно з пояснювальною запискою необхідність прийняття законопроекту обумовлена Рішенням Конституційного Суду України від 06.04.2022 № 1-р(П)/2022, яким визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним), пункт 4 статті 16³ Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Разом з тим, із урахуванням вищезазначеного Рішення Конституційного Суду України, нещодавно Верховна Рада України прийняла Закон України від 29.07.2022 № 2489-IX «Про внесення змін до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» щодо призначення і виплати одноразової грошової допомоги», згідно з яким передбачено право військовослужбовцям, військовозобов'язаним та резервістам на отримання одноразової грошової допомоги в більшому розмірі, у разі встановлення під час наступного огляду (переогляду) вищої групи інвалідності або більшого відсотку втрати працездатності (незалежно від строку, що минув після первинного встановлення інвалідності або ступеня втрати працездатності без встановлення інвалідності).

Реалізація зазначеного Закону потребує значних додаткових видатків із державного бюджету для Міноборони та інших силових структур на 2022 рік та наступні роки, джерел покриття яких на даний час не вишукано.

5. Правові засади функціонування бюджетної системи України та її принципи визначаються Бюджетним кодексом України.

Відповідно до статті 7 Бюджетного кодексу України одними із принципів бюджетної системи є принцип збалансованості, згідно з яким повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період, та принцип обґрунтованості, відповідно до якого бюджет формується на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил.

Згідно з частиною другою статті 4 Бюджетного кодексу України бюджетна система України і Державний бюджет України встановлюються виключно цим Кодексом та законом про Державний бюджет України.

Якщо іншим нормативно-правовим актом бюджетні відносини визначаються інакше, ніж у Бюджетному кодексі України, застосовуються відповідні норми цього Кодексу.

Виключно законом про Державний бюджет України визначаються надходження та витрати Державного бюджету України.

Відповідно до Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19).

Конституційний Суд України у своєму Рішенні від 26.12.2011 № 20-рп у справі за конституційними поданнями 49 народних депутатів України, 53 народних депутатів України і 56 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 4 розділу VII «Прикінцеві положення» Закону України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» зазначив, що згідно зі статтею 22 Загальної декларації прав людини розміри соціальних виплат і допомоги встановлюються з урахуванням фінансових можливостей держави.

Отже, одним із визначальних елементів у регулюванні суспільних відносин у соціальній сфері є додержання принципу пропорційності між соціальним захистом громадян та фінансовими можливостями держави, а також гарантування права кожного на достатній життєвий рівень.

Також Конституційний Суд України у Рішенні від 25.01.2012 № 3-рп/2012 зазначив, що однією з ознак України як соціальної держави є забезпечення загальносуспільних потреб у сфері соціального захисту за рахунок коштів Державного бюджету України, зважаючи на фінансові можливості держави, яка зобов'язана справедливо і неупереджено розподіляти суспільне багатство між громадянами і територіальними громадами та прагнути до збалансованості Державного бюджету України.

У Рішенні Конституційного Суду України від 27.11.2008 № 26-рп/2008 у справі про збалансованість бюджету Конституційний Суд України зазначив, що положення частини третьої статті 95 Конституції України стосовно прагнення держави до збалансованості бюджету України у системному зв'язку з положеннями частини другої цієї статті, статті 46 Конституції України слід розуміти як намагання держави під час визначення законом про Державний бюджет України доходів і видатків та прийнятих законів, інших нормативно-правових актів, які можуть вплинути на дохідну і видаткову частини бюджету, дотримуватися рівномірного співвідношення між ними та її обов'язок на засадах справедливого, неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами враховувати загальносуспільні потреби, необхідність забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя.

Разом з тим реалізація запропонованих норм законопроекту може призвести до розбалансування як Державного бюджету України на 2022 рік, так і у наступних бюджетних періодах.

3. Оцінка впливу на показники бюджетів

Реалізація Закону впливатиме на показники державного бюджету.

4. Вартісна величина впливу на показники бюджетів

Реалізація Закону потребуватиме значних додаткових видатків з державного бюджету для Міністерства оборони України та інших силових структур (у тому числі на 2022 рік) на виплату одноразової грошової допомоги у разі смерті, встановлення інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності особам, звільненим з військової служби у минулі роки, військовозобов'язаним та резервістам, які призивалися на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві у минулі роки, у зв'язку із скасуванням обмежувальних строків для реалізації права на таку грошову допомогу, обсяг яких розробник не обрахував.

Водночас за відсутності вихідних даних щодо кількості можливих випадків та чисельності осіб, які у разі прийняття Закону заявлять права на одноразову грошову допомогу, обрахувати прогнозний обсяг додаткових витрати з державного бюджету не вбачається можливим.

5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття

У Державному бюджеті України на 2022 рік видатків на реалізацію законопроекту не передбачено.

6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини

Законопроект не відповідає положенням частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України, згідно з якою до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки), а також пропозиції змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету.

7. Пропозиції щодо розгляду законопроекту

За результатами розгляду та оцінки впливу на показники Державного бюджету України Міністерство фінансів України не підтримує законопроект як такий, що потребуватиме значних додаткових видатків та призведе до розбалансування Державного бюджету України як на 2022 рік, так і у наступних роках.

Із запровадженням воєнного стану в Україні та оголошенням загальної мобілізації пріоритетними напрямками фінансування з державного бюджету визначено видатки на безпеку і оборону, заходи правового режиму воєнного стану, а також інші нагальні потреби держави, спричинені широкомасштабною збройною агресією російської федерації проти України.

Так, із введенням воєнного стану Уряд значно збільшив розміри грошового забезпечення військових, а також передбачив виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) зазначених осіб у розмірі 15,0 млн гривень (постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 № 168).

Зокрема, на сьогодні видатки загального фонду державного бюджету на безпеку та оборону проти початку 2022 року вже збільшено на 839,9 млрд грн і станом на 31.08.2022 становлять 1 094,4 млрд гривень.

Разом з тим головними розпорядниками бюджетних коштів – державними органами сектору безпеки і оборони заявлено додаткову потребу у фінансовому ресурсі на 2022 рік в сумі 714,7 млрд грн, у тому числі на виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу, поліцейських, джерел покриття якої на сьогодні Міністерство фінансів України не вишукало.

**Перший заступник
Міністра фінансів України**

Денис УЛЮТІН